

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29.06.1984, sp. zn. 1 Cz 17/84, ECLI:CZ:NS:1984:1.CZ.17.1984.1

Číslo: 13/1986

Právní věta: Advokátní organizace odpovídá za škodu vzniklou v důsledku toho, že advokát zastupující žalobce v občanském soudním řízení na základě plné moci nerozšířil žalobu o náhradu škody vedle jiných žalovaných subjektů i vůči dalšímu žalovanému, který žalobci za škodu skutečně odpovídal. V případě škody, která uživatelům silnice vznikla a jejího stavebního stavu nebo z její povahy, vylučuje ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. pouze odpovědnost organizací silničního hospodářství.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.06.1984

Spisová značka: 1 Cz 17/84

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Advokacie, Advokáti, Doprava, Náhrada škody

Předpisy: 135/1961 Sb. § 9 99/1963 Sb. § 95 40/1964 Sb. § 321
§ 421

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala vůči advokátní organizaci náhrady škody, jež jí vznikla v důsledku nekvalitní právní pomoci. Uvedla, že jako spolujezdkyně utrpěla poškození na zdraví při havárii osobního automobilu řízeného jejím manželem, k níž došlo 8. 8. 1970. Náhradu škody za poškození na zdraví uplatnila proti správě silnic a provozovateli autobusu, s nímž se uvedené osobní vozidlo střetlo. Její žaloba byla okresním soudem v Jihlavě zamítnuta, neboť odpovědnost žalovaných nebyla shledána. V tomto řízení byla zastoupena advokátem, který nepodal žalobu o náhradu škody za poškození na zdraví proti další organizaci, jež mohla rovněž přicházet v úvahu jako odpovídající za škodu. Tato organizace později namítla promlčení mimosoudně uplatněného nároku. V důsledku toho měla žalobkyně za to, že jí vznikla škoda, za kterou žalovaná advokátní organizace odpovídá.

Mezitímním rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 bylo žalobě co do základu vyhověno; když soud dospěl k závěru, že žalovaná advokátní organizace odpovídá žalobkyni za škodu vzniklou v důsledku nekvalitně poskytnuté právní pomoci. Byl toho názoru, že advokát zastupující žalobkyni v řízení vedeném u okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 4 C 268/71 porušil své povinnosti, když žalobu o náhradu škody nerozšířil vůči té organizaci, která za stavební stav silnice v úseku nehody nesla odpovědnost, neboť při provádění dvojitého asfaltovaného nátěru nedodržela tehdy platné technické

normy.

K odvolání žalované organizace městský soud v Praze svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně a žalobu zamítl. V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud s poukazem na různost výkladu a aplikace ustanovení § 9 zákona č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích, uvedl, že nebylo porušením právních povinností advokáta, jestliže při zastupování žalobkyně dovozoval odpovědnost organizace silničního hospodářství (§ 9 odst. 2 zákona č. 135/1961 Sb.) a jestliže ani žalobu nerozšířil proti další případně odpovědné organizaci. Nebyly proto splněny předpoklady odpovědnosti žalované advokátní organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z. na podporu tohoto závěru odvolací soud vyslovil právní názor, že uživatelé silnic nemají ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu silnic nebo z její povahy, ani vůči organizaci, jež prováděla stavbu či opravu silnice, neboť s ní nejsou v žádném právním vztahu; dále uvedl, že výsledky dokazování stejně nedávaly jednoznační podklad pro závěr, že v daném případě taková organizace žalobkyni za škodu odpovídala. Odvolací soud poukázal také na to, že žalobkyně se původně domáhala náhrady škody i na provozovateli autobusu z důvodu střetu provozů (§ 431 o. z.), a vyslovil názor, že žalobu mohl případně rozšířit další advokát z téže organizace, který převzal zastoupení žalobkyně v řízení u okresního soudu v Jihlavě a podával proti zamítavému rozsudku soudu prvního stupně odvolání, takže je otázka, kdy se vlastně žalobkyně ve smyslu ustanovení § 106 odst. 1 o. z. dozvěděla, kdo za škodu odpovídá.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedeným rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Obecná odpovědnost organizace za škodu je upravena v ustanovení § 421 odst. 1 o. z., podle něhož organizace odpovídá občanovi za škodu, kterou mu způsobila porušením právní povinnosti. Škoda je přitom způsobena (ve smyslu ustanovení § 421 odst. 2, věta první, o. z.) organizací, jestliže byla způsobena v rámci plnění jejích úkolů těmi, kteří tyto úkoly plnili.

Při řešení otázky, zda postup advokáta žalované advokátní organizace (spočívající v tom, že právo žalobkyně na náhradu škody nebylo uplatněno proti organizaci, která prováděla výstavbu příslušné komunikace, popřípadě proti investorské organizaci) byl protiprávní, bylo třeba vycházet z ustanovení § 3 odst. 2 dříve platného zákona č. 57/1963 Sb. /1/) o advokacii, podle něhož byli advokáti povinni využívat při uplatňování práv a zákonem chráněných zájmů občanů, orgánů a organizací, kteří je požádali o právní pomoc, všech zákonem připuštěných prostředků a způsobů poskytování právní pomoci. Podle okolností konkrétního případu bylo tu třeba považovat za využití všech zákonem připuštěných prostředků a způsobů poskytování právní pomoci i takový postup advokáta, při kterém ve skutkové či právně složitějších případech upozorní zastoupeného na možnosti uplatnění nároku na náhradu škody proti několika subjektům a na všechny důsledky takového postupu i tam, kde nešlo o společnou odpovědnost těchto subjektů, ale bude odpovídat pouze jeden z nich, jehož odpovědnost nebude moci advokát zatím spolehlivě posoudit, zejména pokud by při jiném postupu hrozilo promlčení jinak důvodného nároku. Po dohodě se zastoupeným by pak měl advokát v takové situaci uplatnit právo na náhradu škody proti všem v úvahu přicházejícím subjektům. V konkrétním případě tedy advokát žalované organizace měl vést žalobkyni k uplatnění práva na náhradu škody z dopravní nehody i proti shora zmíněné organizaci.

Z uvedených hledisek bylo třeba přistupovat také k posuzování otázky zproštění se odpovědnosti žalovanou organizací ve smyslu ustanovení § 421 o. z. i ve smyslu ustanovení § 233 o. z.

Škoda žalobkyni by v daném případě vznikla, jestliže by bylo promlčeno její právo na náhradu škody proti shora uvedené organizaci, která se dovolala promlčení (pokud existovalo). Pro počátek běhu

promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 106 odst. 1 o. z. je rozhodující, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. O odpovědném subjektu se poškozený dozví tehdy, když získá vědomost o těch rozhodných skutkových okolnostech, které umožňují odpovědný subjekt označit. Chybné právní posouzení těchto okolností není z hlediska počátku běhu uvedené subjektivní promlčecí doby rozhodné.

Příčinná souvislost jako další předpoklad odpovědnosti za škodu by musila být v tomto případě dána mezi protiprávním opomenutím advokáta (žalované organizace), tedy mezi tím, že právo na náhradu škody nebylo uplatněno proti odpovědnému subjektu včas, a vznikem škody, tedy tím, že právo žalobkyně není uspokojeno (promlčelo se). Závěrem o příčinné souvislosti v uvedeném smyslu bylo možné v daném případě učinit jen tehdy, jestliže nebyť promlčení mohla žalobkyně právo na náhradu škody proti shora uvedené organizaci úspěšně uplatnit, pokud tedy toto právo skutečně existovalo. V této věci bylo třeba vyřešit jako předběžnou otázku, zda (ale v jakém rozsahu) by žalovaná organizace odpovídala žalobkyni za škodu vzniklou z dopravní nehody. Jen v takovém rozsahu, v jakém by žalobkyni odpovídala za škodu uvedená organizace (a to případně i z hlediska odpovědnosti více subjektů i z hlediska zavinění poškozeného), mohla za škodu uplatněnou v této věci odpovídat žalovaná advokátní organizace.

Splnění předpokladů odpovědnosti za škodu musí být v řízení jednoznačně zjištěno. Důkazní povinnost tu má žalobkyně (s výjimkou zavinění).

Nebyl rovněž správný závěr odvolacího soudu o případné odpovědnosti podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. o pozemních komunikacích (silniční zákon 2)). Podle tohoto ustanovení uživatelé silnice nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla za stavebního stavu silnice nebo z její povahy. Podle ustanovení § 14 odst. 1 vyhlášky č. 136/1961 Sb. /3/ se stavebním stavem silnice rozuměla též její kvalita a povrch. Organizace silničního hospodářství odpovídá podle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 135/1961 Sb. za škody vzniklé uživatelům silnice z nehody, jejíž příčinou byly závady ve sjízdnosti, ledaže prokáže, že nebylo v mezích možností tyto závady odstranit ani na ně předepsaným způsobem upozornit. Zákon o pozemních komunikacích upravuje v citovaných ustanoveních (v odstavci prvním negativně, v odstavci druhém pozitivně) odpovědnost za škodu vzniklou uživatelům silnice, avšak jen ve vztahu k jednomu z možných odpovědných subjektů, kterým je organizace silničního hospodářství. K tomuto závěru je nutno dospět výkladem ustanovení § 9 zákona č. 135/1961 Sb. ve vzájemné souvislosti odstavce prvního a druhého. Pro uvedený závěr svědčí i systematické zařazení citovaného ustanovení v zákoně do části druhé, oddílu prvního, nesoucí název „Užívání a ochrana silnic“, a dále celkové pojetí silničního zákona, který upravuje především plánování a správu pozemních komunikací a jejich jednotlivých druhů, zatímco stavbu, případně úpravu pozemních komunikací upravuje jen z hlediska vydání rozhodnutí o přípustnosti stavby (§ 16), aniž v této souvislosti upravuje odpovědnost za škodu. Je proto třeba vycházet z toho, že v případě škody, která uživatelům silnice vznikla z jejího stavebního stavu nebo z její povahy, ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. vylučuje pouze odpovědnost organizací silničního hospodářství. Není proto vyloučena obecná odpovědnost stavebního nebo (podle okolností konkrétního případu) investorské organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z. (jde o to, kdo jednal protiprávně). Pro vznik odpovědnostního vztahu mezi stavební organizací, případně investorskou organizací, a uživatelem silnice není z hlediska předpokladů odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 421 o. z. rozhodující, že mezi těmito subjekty dosud neexistoval právní vztah. Eventuální porušení povinnosti uživatele silnice podle ustanovení § 6 odst. 1, věta třetí, zákona č. 135/1961 Sb. (přízpůsobit se stavebnímu stavu a povaze silnice) je třeba posuzovat z hlediska ustanovení § 441 o. z. o zavinění poškozeného. Odvolací soud tedy v projednávané věci především pochybil, když nesprávně vyložil ustanovení § 3 odst. 2 dříve platného zákona č. 57/1963 Sb. o povinnostech advokáta při poskytování právní pomoci a dovolil neexistenci protiprávnosti opomenutí jako předpokladu odpovědnosti žalované organizace za škodu. Dále pochybil i nesprávným

posouzením otázky příčinné souvislosti, zejména s ohledem na nesprávný výklad ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. při řešení předběžné otázky odpovědnosti stavební (investorské) organizace vůči žalobkyni za škodu. Přitom v rozporu s ustanovením § 122 odst. 1 o. s. ř. hodnotil důkazy provedené soudem prvního stupně (zejména znalecký posudek) odlišně od tohoto soudu, aniž důkazy opakoval nebo provedl důkazy nové, což by mu umožnilo učinit odlišný skutkový závěr. Úvahy o otázkách řešených v předcházejícím řízení a v rozhodnutí o náhradě škody proti provozovateli autobusu jsou bezpředmětné, neboť příslušné rozhodnutí soudu je pravomocné, a tedy závazné ve smyslu ustanovení § 159 odst. 2 o. s. ř. pro soudy i v tomto řízení.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanoveních § 421 o. z., § 3 odst. 2 zákona č. 57/1963 Sb. a § 9 odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb., jakož i v ustanovení § 122 odst. 1 o. s. ř.

1) Nyní viz § 3 zákonů č. 118/1975 Sb. a č. 133/1975 Sb.

2) veznění zákona č. 146/1971 Sb. (v SSR zákona č. 72/1969 Sb.) a zákona č. 27/1984 Sb.

3) Srov. nyní vyhlášku č. 35/1984 Sb.